

Asia: VN/3528/2021

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jolla yhdenvertaisuussuunnittelovelvollisuus ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuus laajenisivat koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia?

KNŠ pitää esitystä hyvänä. Yhdenvertaisuus koskee ihmisiä iästä riippumatta, ja etenkin lasten kannalta on erittäin tärkeää, että he saavat kasvaa turvallisessa ympäristössä syrjinnästä vapaana. Tämän saavuttamiseksi vaaditaan aktiivista ja tietoista yhdenvertaisuustyötä, ja on erittäin suotavaa, että varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia velvoitetaan tähän.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat?

-

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

KNŠ pitää ehdotusta hyvänä. Karjalaisten kohtaama häirintä kohdistuu hyvin usein nimenomaan ihmisryhmään, ja tämä on loukkaavaa ja vahingollista yksilöille. Jos häirintä kohdistuu kokonaiseen ihmisryhmään, ovat sen oletettuna ja faktuaalisena kohteena kaikki ne yksilöt, jotka kyseiseen ryhmään kuuluvat ja häirinnän kohteeksi joutuvat piirteet jakavat. Ihmisryhmään kohdistuvaa häirintää ei siis tosiasiallisesti voi erottaa yksilöihin kohdistuvasta häirinnästä. Täten pidämme hyvänä ehdotusta siitä, että laki vastaisi sisällöltään paremmin sitä, mitä häirintä todellisuudessa on.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan lakiin kirjattaisiin, että varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän menettely on syrjintää, jos ne laiminlyövät puuttua tiedossaan olevaan häirintään?

KNŠ pitää ehdotusta hyvänä. Syrjintä on tavallisesti vakiintuneisiin toimintatapoihin ja ajattelumalleihin nojaavaa, ja usein sen on mahdollista jatkaa siksi, että syrjivälle käytökselle on hiljainen hyväksyntä niiltä, jotka eivät siihen aktiivisesti puutu. Sellainen tilanne, jossa varhaiskasvatuksen tai koulutuksen järjestäjä on tietoinen tapahtuvasta häirinnästä muttei puutu

siihen, on malliesimerkki sellaisesta rakenteellisesta toimintatavasta, joka mahdollistaa syrjinnän. Ehdotus mahdollistaa sen, että syrjintää voidaan lain puolesta käsitellä sellaisena monitahoisena rakenteellisena ilmiönä, jota se todellisuudessa on.

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä asianomistajaa?

KNŠ pitää esitystä hyvänä. Syrjintä kohdistuu hyvin usein nimenomaan ihmisryhmään, ja tällainen ryhmään kohdistuva syrjintä kohdistuu kaikkia niitä yksilöitä kohtaan, jotka syrjinnän alaiseen ryhmään kuuluvat, ja satuttaa ryhmään kuuluvia ihmisiä laajasti. Lisäksi ihmisryhmiin kohdistuva syrjintä tekee yleisemmäksi ja hyväksyttäväksi syrjinnän kyseistä ihmisryhmää kohtaan muidenkin taholta, jolloin tällaisella toiminnalla on yksilöitä vahingoittavia vaikutuksia laajemminkin. Täten pidämme erittäin tärkeänä ja arvokkaana, että syrjintätapauksia voidaan viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa.

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

-

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

KNŠ pitää ehdotusta hyvänä. Jos syrjintään halutaan todellisuudessa puuttua, vaatii se konkreettisia toimia, sanktioita ja pelotevaikutusta, jotta syrjivä toiminta olisi kannattamatonta. Jos halutaan luoda lainsäädäntöä syrjinnän estämiseksi ja ehkäisemiseksi, on käytössä oltava myös uskottavia työkaluja lain valvomiseen, ja mahdollisuus määrätä hyvitystä syrjinnästä on juuri tällainen konkreettinen keino.

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

-

Ehdotuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyssä noudatetaan asian käsittelyn ja selvittämisen, suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä ja näihin liittyviä julkisuusnäkökohtia ja muilta osin täydentävästi hallintolakia. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa noudatettavaa menettelyä hyvitysasian käsittelyssä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan hallintotuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa voitaisiin vahvistaa ratkaisuksi sovinto hyvitysasiasiaa koskevalta osalta?

-

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä koskevat muutokset

Mitä mieltä olette ehdotuksista koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä (esim. jaostojen kokoonpano, vahvennettu jaosto, asian tutkimatta jättäminen, sidonnaisuusilmoitukset)?

-

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

-

Muut huomiot esityksestä

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

KNŠ pitää hyvänä ja kannatettavana työryhmän huomiota siitä, että tulevaisuudessa on syytä pohtia onko nykyinen rajaus siitä, ettei yhdenvertaisuussuunnittelu ja yhdenvertaisuuden edistäminen koske kirkkokuntia enää ajankohtainen ja tarpeellinen. Lisäksi pidämme hyvänä, että tulevaisuudessa pohdittaisiin myös yhdenvertaisuussuunnitteluvaihtoehtojen ulottamista myös lasten ja nuorten seura- ja

harrastustoimintaan sekä yksityisiin sosiaali- ja terveystalouteihin. Karjalaisille ortodoksinen kirkko on uskonnollisena yhteisönä äärimmäisen läheinen, ja karjalaisiin on kohdistunut historiallisesti hyvin paljon syrjintää etenkin luterilaisen kirkon ja sen jäsenten taholta, mutta myös ortodoksisessa kirkossa. Lisäksi nykyään karjalaiset nuoret ovat alttiita syrjinnälle esimerkiksi seura- ja harrastustoiminnassa. Syrjintä ilmiönä ei rajoitu vain tiettyihin paikkoihin yhteiskunnassa, vaan on hyvin laajalti kattava rakenteellinen ongelma, ja täten yhdenvertaisuuden edistämiseen tulisi velvoittaa myös mahdollisimman laajasti todellisen syrjinnän kitkemiseksi.

Yleiset huomiot esityksestä

Yleiset huomionne työelämän alajaoston esityksestä

-

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (7 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa täsmennetään mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta?

KNŠ pitää hyvänä ehdotusta. On hyvä, että syrjintää arvioitaessa täytyy todella pohtia niitä juurisyitä, joista syrjintä johtuu ja että mihin syrjintä tarkalleen ottaen kohdistuu. Ongelmaan puuttumisen

kannalta on tärkeää käsitellä ilmiötä laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti, eikä ainoastaan keskittyä sanktioimaan ongelman ilmentymistä.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuussuunnitelman tulisi jatkossa sisältää myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset?

KNŠ pitää ehdotusta hyvänä. Yhdenvertaisuussuunnitelmaa tehtäessä on tärkeää pohtia syrjinnän juurisyytä ja ottaa tämä suunnittelussa huomioon. Tämä vaatii tietoa työpaikan nykytilasta, ja on kannatettavaa, että yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset huomioidaan suunnittelutyössä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät ja toimivalta (19 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi oikeus antaa lausunto työsuojeluviranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa (22 §:n tarkoittamissa tapauksissa)?

KNŠ pitää ehdotusta hyvänä, mutta ehdotuksen toteuttamiseen liittyy huolia. Kannamme huolta siitä, millainen pätevyys ja resurssit yhdenvertaisuusvaltuutetulla käytännössä olisi toteuttaa tällaista lausuntotehtävää, jossa pyyntöjä tulee mahdollisesti paljon ja ne koskevat hyvin erilaisia tapauksia erilaisin syrjintäperustein. Pidämme siis esitystä sinänsä hyvänä, mutta katsomme tärkeäksi sen, että tällaisen tehtävän toteuttamiseen on myös todellisuudessa riittävät puitteet ja resurssit.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdollisuus toimia ulkopuolisena asiantuntijana työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa?

Pidämme ehdotusta lähtökohtaisesti hyvänä, huomioiden samat perusteet kuin yllä sen osalta, että tällaiseen toimintaan tulisi myös olla riittävät resurssit. Jos yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviä tällä tavoin lisätään, kannamme huolta siitä, kuinka niille riittää tarvittava aika nykyisten työtehtävien lisäksi.

Työsuojeluviranomaisen tehtävät ja toimivalta (22 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa täsmennetään koskemaan työelämää?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisen on varattava yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuus lausunnon antamiseen asioissa, joilla on yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta merkitystä?

KNŠ pitää ehdotusta kannatettavana, kunhan yhdenvertaisuusvaltuutetulla on myös tosiasiallisesti tarvittavat puitteet ja resurssit tällaisia tehtäviä hoitaa.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomainen voi lain tulkinnan kannalta merkittävässä yksittäistapauksessa käyttää apunaan yhdenvertaisuusvaltuutettua asian selvittämisessä?

KNŠ pitää ehdotusta kannatettavana, kunhan yhdenvertaisuusvaltuutetulla on myös tosiasiallisesti tarvittavat puitteet ja resurssit tällaisia tehtäviä hoitaa.

Mitä mieltä olette työsuojeluviranomaisen tiedonvälitykseen liittyvistä ehdotuksista?

KNŠ pitää ehdotusta hyvänä. Selvityksistä yhdenvertaisuustilanteesta ei ole hyötyä, jos sillä tiedolla ei tehdä mitään. On siis erittäin tärkeää, että merkittävät valvontahavainnot tulevat myös yhdenvertaisuusvaltuutetun tietoon ja että tietoa tulisi myös yleisesti jakoon. Syrjintään voidaan puuttua ainoastaan silloin, kun se on tiedossa, ja mitä enemmän tietoa syrjinnän erilaisista ilmentymistä ja niihin liittyvistä ratkaisuista on, sitä helpompaa yhdenvertaisuustyö on kaikille.

Kehotusmenettelyn laajentaminen (työsuojelun valvontalaki 13 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen kehotusmenettelyä laajennetaan koskemaan myös työnantajan velvollisuutta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta (7§:n 1 momentti)?

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa tulisi laajentaa kaikkiin työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, miten ratkaisisitte yhdenvertaisuusvaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen päällekkäiseen toimivaltaan liittyvät kysymykset?

-

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, mitkä työelämäasiat soveltuisivat lautakuntakäsittelyyn?

-

Vaikutusarvioinnit

Yleiset huomionne esityksen arvioiduista vaikutuksista

KNŠ pitää esityksen vaikutuksia hyvinä. On hyvä, että velvoitteita yhdenvertaisuussuunnitteluvollisuutta ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuutta laajennetaan, ja että yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa laajennetaan. Katsomme, että tulevaisuudessa lain vaikutusalueella tulisi laajentaa entisestään, tavoitteena tulisi olla täysin syrjinnästä vapaa yhteiskunta, ja vaikka tämä osittaisuudistus onkin kannatettava askel oikeaan suuntaan, se jättää vielä ongelmakohtia käsittelemättä. Lisäksi kannamme huolta siitä, että uudistuksen toimeenpanoon taataan myös riittävät resurssit, jotta lainvalvonta olisi tehokasta, eikä se jäisi vain sanojen tasolle.

Huomionne taloudellisista vaikutuksista

-

Huomionne vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Huomionne yhteiskunnallisista vaikutuksista

-

Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähäiselle arvioinnille? Jos on, mikä?

KNŠ pitää hyvänä työryhmän huomioita siitä, että kirkkokuntien rajaamista lain ulkopuolelle olisi syytä tarkastella tulevaisuudessa uudestaan, ja samoin olisi hyvä tarkastella nuorten kerho- ja harrastustoiminnan sekä yksityisten terveyspalvelujen velvollisuuksia yhdenvertaisuuden suhteen.

Kondie Tuomo

Karjalaiset Nuoret Suomes - Karjalaiset Nuoret Šuomešša ry